

Referat fra Historielaget 2/11-23

Gustav Vigeland – unge år og tidlig karriere

25 deltaker kom for å høre Håkon Skaar fra Lindesnes historielag fortelle om mannen som ble billedhogger mot alle odds. Han skapte enormt mye og ikke minst Vigelandsparken- verdens største skulpturpark lagd av en kunstner.

Dette temaet har ingen klare koplinger til Austad, men har det vært pene jenter i Austad på den tiden, skal vi ikke se bort fra at han har avlagt Austad et besøk.

Han var ikke lett å være sammen med - man kan si en stor kunstner, men et komplekst menneske.

Skal vi forstå litt om han må vi gå tilbake til oppveksten- de første årene i Mandal deretter Vigeland.

Adolf Gustav Thorsen var sønn av snekkermester Elisæus Thorsen (1835–1886) fra Sør Audnedal og Anna Aanensdatter (1835–1907) fra Vigeland. Han vokste opp som nest eldstemann blant fire brødre; eldstebroren het Theodor, de to yngre het Julius og Emanuel. I tillegg fikk han en yngre bror da han var to år gammel, Edvard August, men han døde etter bare ett år.

Faren var strengt pietistisk og hadde et voldsomt temperament. Hisset seg lett opp for det minste. Noe som bidro til at Gustav ble redd for faren, for mørket og ble et nervøst barn og var mye syk.

Adolf Gustav vokste opp i leiligheten over farens snekkerverksted i Halse, i huset som i dag har adresse Gustav Vigelands vei 20 i Mandal. Tilgangen til redskap og treverk gjorde at han tidlig fikk pusle med treskjæring.

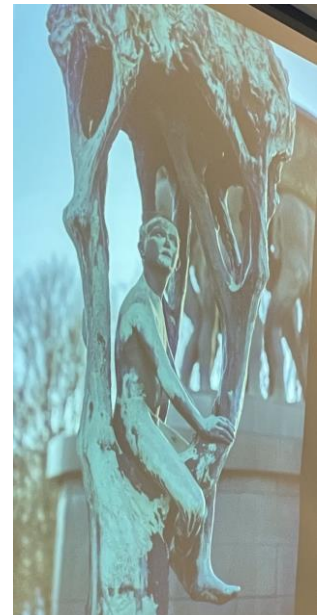
Når han var i Mandal, likte han seg godt i Furulunden. Han begynte å legge merke til trærne- naturen- lyder. Takket være en god lærer endret han holdning til skolen og leste alt han kunne komme over. Han var da 10-12 år gammel.

På hjemmefronten var det fortsatt vanskelig. Faren tapte alle pengene i et skip og begynte å drikke. Det, sammen med farens temperament, gjorde at moren tok med seg barna til Vigeland når det ble for ille.

Stadige sykdomsperioder i barndommen gjorde at han ble skrevet ut av skolen og fikk bo hos morfaren på Mjunebrokka på Vigeland hvor han fikk anledning til å dyrke interessen for treskjæring og tegning.

Her var det stille og godt- her følte han seg trygg. Av og til spilte han syk for å komme til Vigeland.

Da Gustav var 13 år fant moren det nødvendig å flytte til Vigeland og morfaren med barna.

Morfaren så at lille Gustav hadde talent, og han fikk den dyktigste treskjæreren i bygda, Tarald Lauen på Herstøl, til å gi ham undervisning i faget. Etter hvert ble Gustav og sønnen til Tarald- Elias gode venner og inspirerte hverandre. De skar og pynta på alt og spesielt viktig var det at det de lagde hadde et uttrykk. Penger Gustav tjente brukte han på bøker.

I 1885 besøkte han faren i Mandal, alt var forfalt og han gikk derfra for aldri mer å komme tilbake.

Han leste etter hvert mye om kunst og kunstnere, ville bli billedhogger. Men det var veldig urealistisk fordi han manglet penger og kontakter. Allikevel visste han om billedhogger Brynjulf Bergslien i Oslo. (Han som har lagd rytterstatuen av Karl Johan på slottsplassen). Gustav ville prøve å banke på døra hans, men motet sviktet. Han endte opp med å drive rundt i Oslo, pengene tok slutt. Ifølge historien var nøden så stor at han bløttet bokomslag og spiste det for å døyve sulten.

Men så en dag tok han mot til seg og banket på døren til Bergslien. Rakte fram skisseboka. Bergslien tok han inn gav han mat og forstod at denne karen hadde talent. Gustav fikk mulighet til å jobbe for Bergslien og gikk på tegneskole om kvelden.

En spesiell ting ved Gustav var at han tegnet folk nakne og bilder, relieff og tegninger spilte mye av de negative følelsene hans.

I 1894 hadde han 51 arbeider i en separatutstilling i Oslo. Der fikk han store, men negative oppslag i avisene.

Men han fikk stipend og kunne reise til utlandet og besøke gallerier, ikke minst i Frankrike.

I Trondheim trengte de hjelp til å restaurere Nidarosdomen. I perioden 1898- 1902 var han der og hogde ut 44 figurer.

OBS! I et museum ved siden av Nidarosdomen i 2dre etasje er et stort relieff av Gustav Vigeland – 4 m langt og kjøpt av Trondheim kommune.

Tilbake i Oslo begynte han å lage byster av kjente personer, men brøt med broren Emanuel. I 1899 hadde han sin andre separatutstilling. Nå fikk han tittelen- den beste i landet. Mange ville ha byster lagd av ham bl.a. Bjørnson og Camilla Collet. Han lagde ca. 100 byster. I 1919 ble det bestemt at Oslo kommune skulle reise et nytt atelier for Gustav Vigeland på Frogner. Den endelige kontrakten ble undertegnet i februar 1921. Det kom frem i kontrakten at kommunen skulle overta alle Vigelands kunstverk mot at kunstneren fikk disponere atelieret resten av sitt liv. Det ble også bestemt at atelieret senere skulle tjene som museum for Vigelands arbeider, og at det skulle bygges en leilighet til kunstneren i bygningens 3. etasje.

Hjemme på Vigeland døde folk av tuberkulose bl.a. i hjemmet til Gustav Vigeland hvor eldstebror dør av tuberkulose. Legen forlangte alt inventar brent herunder også mange skisser og annet arbeid av Gustav Vigeland.

Gustav var stadig nede og besøkte vennene sine. Det var til å begynne med stas, men forholdet kjølnet da vennene følte seg utnyttet- «Gustav stjal med øynene».

Han kjøpte til slutt et feriested på Tjøm og var stadig nede. Her lagde han masse tresnitt inspirert av lokale personer og hendelser. (det henger mange av de i 2dre etasje på Kulturhuset i Vigeland.)

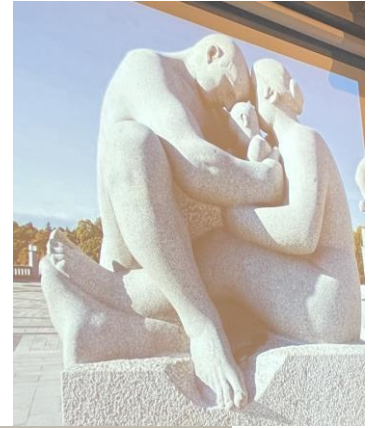
Navneendring til Vigeland ca. 1889.

Han kunne lage varme fine statuer som for eksempel familien, men det i skarp kontrast til hans eget liv hvor han brøt med brødrene, sine egne barn og ikke var god med ektefeller.

Lokalt finnes noen arbeider av Gustav Vigeland. I Mandal Erik Bløddøks med et blodig hestehode, på Vigeland statuen av Peder Claussen Friis.

Han kom i mål som billedhogger, men ingen enkel mann- en komplisert mann.

Til slutt viste Håkon fram en spaserstokk laget i tre av Gustav Vigeland.

Stor takk til Håkon Skaar!

Referent Gjert og Arne